

situne dei

Årsskrift för Sigtunaforskning
och historisk arkeologi

2012

Redaktion:

Rune Edberg och Anders Wikström

Utgiven av
Sigtuna Museum

Inledning och museinytt

Anders Wikström

Förra årets Situne Dei avslutades med en artikel om senaste nytt på musei- och grävningssfronten. I år placerar redaktionen motsvarande artikel först, kallar den inledning och kryddar den med viktiga händelser på museet under året.

Tre mycket viktiga saker har ägt rum som med stor sannolikhet kommer att avgöra museets framtida utveckling. Jag nämner dem inte i någon speciell rangordning utan alla tre är minst lika viktiga och avgörande, men utifrån skilda perspektiv. I slutet på artikeln redogörs också kort för vad som sker med museets föremålsarkiv och vilka grävningar som skett i Sigtuna under året. Men vi börjar med de tre viktiga händelserna.

Tillbyggnad och ny basutställning

I november 2011 beslutade kommunfullmäktige att kommunen ska satsa 17,5 miljoner kr på en tillbyggnad av museet. Där ska en ny modern basutställning byggas. Detta beslut, tillsammans med förra årets beslut om att satsa nära 13 miljoner kr på ett nytt föremålsarkiv, innebär att museet framöver kommer att få mycket goda möjlighe-

ter att både förvalta samlingarna och att förmedla kunskap om dem. Så här nära en lösning på alla problem som har ackumulerats under de senaste 25 åren har vi aldrig varit.

Strategisk utvecklingsplan

Det andra vägskalet nåddes i mars 2011 när kultur- och fritidsnämnden gav i uppdrag till förvaltningen att skriva en strategisk utvecklingsplan för museet. Det arbetet pågick under hösten och ett första utkast blev klart i januari 2012. Arbetet har genomförts av undertecknad i nära samarbete med Rebecka Nolmark från konsultföretaget Node: Nolmark Development. Under lång tid har ett flertal utredningar om museets framtid gjorts men ändå har inte mycket hänt. Ansatsen denna gång har helt legat på museets uppdrag – vad ska kommunen ha ett museum till och vad detta ska ha för uppgifter.

Utvecklingsplanen kommer framöver att diskuteras och kommenteras både av museets styrgrupp och kultur- och fritidsnämndens ledamöter. Målsättningen är att planen ska antas i nämnden och därmed bli det viktigaste styrdokumentet för museets

utveckling de närmaste åren. Det förslag som ligger innebär att museet ska bli en aktivare aktör och delta i samhällsdebatten med ett historiskt perspektiv, men med fortsatt bibehållen bas som förvaltare av ett av Sveriges viktigaste kulturarv. Detta ska åstadkommas genom sex definierade roller eller funktioner: samhällsaktör, förvaltare, kunskapsbyggare, kunskapsförmedlare, mötesplats samt att museet ska hjälpa till att göra destinationen Sigtuna attraktiv och locka besökare. Med utgångspunkt i dessa roller och funktioner ska museet fokusera på publik verksamhet, samlingar/ föremåls-hantering, kulturmiljövårdande verksamhet samt arbeta med staden som museum.

Nästa steg i förändringsprocessen är att bryta ner den strategiska utvecklingsplanen i konkreta handlingsplaner och aktiviteter. Målet är att Sigtuna Museum ska bli ett svenskt och internationellt respekterat och välbesökt museum som Sigtuna kommuns invånare kan vara stolta över. Museets 100-årsjubileum 2016 ska firas stort!

Rapport från största grävningen klar

Det sista glädjande beskedet är att museet i början på 2011 beviljades ett anslag från länsstyrelsen för att skriva klart rapporten på den största arkeologiska undersökning som skett i Sigtuna, den som ägde rum 1988–90 i kvarteret Trädgårdsmästaren. Rapportarbetet startade i april och den färdiga rapporten levererades till museet den 15 december 2011. Sammanställning av materialet, bearbetning av fynddatabasen och rapportskrivning genomfördes av Anders Söderberg och Rune Edberg. Rapportens layout gjordes av Jacques Vincent och redaktör var undertecknad.

Grundtanken under rapportarbetet var trohet mot originalmaterialet och ur-

sprungsidéerna från när grävningen och det efterföljande stratigrafiska analysarbetet gjordes. Det hade annars varit lockande att jämföra grävningens resultat från Trädgårdsmästaren med resultaten från de senaste 20 årens grävningar. Men det hade sannolikt lett till problem eftersom rapporter från de flesta av dessa grävningar också återstår att skriva.

Ingen av oss som deltog i rapportarbetet var med på undersökningen. De båda grävningensledarna Björn Pettersson och Mats Roslund, vilka också svarat för den stratigrafiska analysarbetet, var till mycket stor hjälp under rapportarbetet genom att löpande svara på frågor som dök upp. Rapporten har också kontrollerats och godkänts av Pettersson och Roslund. För en mer ingående redovisning av rapportarbetet och resultaten hänvisas till rapporten som heter *Fem stadsgårdar – arkeologisk undersökning i kvarteret Trädgårdsmästaren 9 & 10, 1988–90*. Den är utgiven som nr 52 i serien Meddelanden och rapporter från Sigtuna Museum.

En granskning och diskussion av resultat och slutsatser från denna viktiga undersökning har hittills varit svår att genomföra eftersom en detaljerad rapport har saknats. Men från och med nu är det således möjligt att gå in i materialet och på nytt överväga centrala vetenskapliga problem som när Sigtuna grundades, bebyggelsens karaktär och fasindelning, tomternas zonindelning, skilda hustyper och gatunätets utveckling.

Det viktigaste steget framöver är att skriva rapporter på resterande dryga tiotalet stora grävningar. Förhoppningen är att detta sedan kan ligga till grund för en mängd spännande och nytänkande forskningsinsatser som ger ytterligare dimensioner till Sigtunas unika historia. Som avslutning på ar-

tikeln vänder jag nu tillbaka till dagsaktuella händelser på museet.

Museets föremålsarkiv

Projekteringen av föremålsarkivet pågår för fullt. Under sommaren 2011 bestämdes att det inte blir frågan om någon nybyggnad utan att det ska byggas i en befintlig lokal, samma hus i Til i Sigtuna som Tufvassons transformatorfabrik huserar i. Kommunen köpte under hösten aktierna i det bolag som äger fastigheten. Under 2011 träffades en projektgrupp bestående av arkitekter, byggkonsulter, representanter från museet och Komfast vid flera tillfällen. Bland annat gjordes studiebesök i Upplandsmuseets magasin i Morgongåva och Riksantikvarieämbetets depå i Tumba.

Nästa steg, som inom kort kommer att tas, är att börja detaljplanera hur lokalerna ska anpassas efter samlingarnas olika krav. Förslaget är att magasinet ska bestå av fyra olika rum – ett för metaller, ett för föremål av organiskt material som trä och läder, ett allmänt arkiv och slutligen ett avskilt rum enbart för mänskliga kvarlevor (skelett från arkeologiska utgrävningar av i huvudsak kristna gravar). Det ska också finnas kontor, registreringsrum, konserveringsateljé och personalutrymmen.

I den strategiska utvecklingsplanen finns också ett förslag om att öppna upp föremålsarkivet för besökare, t ex elever från den angränsande S:ta Gertruds skola. Tanken är att skolans historieundervisning delvis ska kunna ske i föremålsarkivet under överinseende av museets personal.

Grävningsverksamheten

Sista ordet får museets grävningsverksamhet. Den för just nu en något tynande tillva-

ro. En viktig orsak till detta är delvis att det sker mycket få arkeologiska undersökningar i Sigtuna för tillfället. Under 2011 skedde endast ett par mindre grävningar i museets regi, i kvarteret Kammakaren och i kvarteret Lergöken. En undersökning genomfördes också av Arkeologikonsult vid Prästgården. De grävprojekt som startade 2010, Prästgatan och hamnen, fortsatte även under 2011 men ledde inte till några mer omfattande arkeologiska insatser. Den tjänst för grävningsverksamheten som inrättades 2007 har inte kunnat tillsättas efter det att undertecknad gick över till vikariatet som museichef. Orsaken är att uppdragen varit för få och att tjänsten är helt uppdragsfinansierad.

I den strategiska utvecklingsplanen finns ett förslag om att grävningsverksamheten framöver ska ingå i en enhet där all kulturmiljövård inom museets ram ska samlas. En tjänst bör för detta ändamål finnas i museets ordinarie driftsbudget medan övriga arkeologtjänster inom grävningsverksamheten kan vara uppdragsfinansierade. Antikvarietjänsten kommer i detta sammanhang att bli mycket viktig. Museet ska framöver mer vara en plattform för forskning. En av antikvariens främsta uppgifter blir att koordinera detta och samtidigt leda den arkeologiska grävningsverksamheten. Målsättningen är att denna inte bara ska vara kvar utan också ska växa.

Detta var korta ordalag om vad som sker på museet just nu. Vi står således inför stora närliggande utmaningar. Den främsta är att försöka få ihop alla trådar till ett rep. Framtiden ser dock mycket ljus ut för museets del och vi kommer nog att få all anledning till att fira museets 100-årsdag med glädje.